

Rusija

<http://www.youtube.com/watch?v=32koki1c3ui&feature=related>

Rusija je čezcelinska država, ki obsega velik del severne Evrazije. Leži ob Atlantskem in Tihem oceanu ter Severnem ledenem morju. Je največja država na svetu in obsega skoraj dvakrat tolikšno ozemlje kot naslednja največja država, Kanada. Po prebivalstvu je Rusija na devetem mestu med državami sveta.

Uradno ime: российская федерация, *rossijskaja federacija* (ruska federacija)

Državna ureditev: predsedniška zvezna republika

Površina: 17.075.400 km²

Število prebivalcev: 145 mil (podatek iz leta 2002)

Glavno mesto: Moskva (hkrati tudi največje mesto)

Uradni jeziki: povsod po državi je uradni jezik ruščina. Na posameznih območjih so uradni še številni drugi jeziki.

Denarna enota: ruski rubelj (rur)

Pisava: cirilica

Naravne razmere

Lega in površje

Rusija sega od Baltskega in Črnega morja na zahodu do Tihlega oceana na vzhodu. Povezuje dve celini: Evropo in Azijo; (Naj nekdo pride pokazat na zemljevid mejo med Evropo in Azijo: po gorovju Ural, istoimenski reki Ural, Kaspijskem morju, preko Kavkaza do Črnega morja, skozi ožini Bospor in Dardanele)

Na zahodu meji na Norveško, Finsko, Estonijo, Latvijo, Litvo, Poljsko, Belorusijo, Ukrajino, na jugu pa na Gruzijo, Azerbajdžan, Kazahstan, Mongolijo, Kitajsko, Severno Korejo, na jugovzhodu pa ima morsko mejo z Japonsko. Njena obsežna obala se na odprtem morju razteza od Arktičnega oceana do Severnega pacifiškega oceana; svoje obale ima kar ob 11 morjih.

Rusko površje je izredno enolično, spreminja pa se zelo počasi. Kljub temu pa velika površina omogoča raznolike geografske enote.

Vzhodno od Urala se razprostira Sibirija (je en izmed poseljeno najhladnejših delov sveta) z Zahodnosibirskim nižavjem (močvirja in stepe), sledi Srednesibirsko višavje, ki leži med rekama Jenisej in Lena. Tu prevladuje uravnano hribovje, s mnogimi rečnimi dolinami. Pred Severno sibirsko obalo ležijo številni otoki in otočja. Največji ruski otok je Sahalin med Ohotskim in Japonskim morjem.

Vzhodnoevropsko nižavje geološko spada k Ruski plošči. Velik del nižavja je bil v ledeni dobi prekrit z ledom kar se kaže v ledeniški preoblikovanosti. Vzhodno od Urala je že prej

omenjeno Zahodnosibirsko nižavje, obsežna, večinoma močvirna ravnina. To območje je bogato z nafto in zemeljskim plinom.

Vzhodna Sibirija je večinoma sestavljena iz nagubanih gorstev (npr. Verhojansko gorovje, gorovje Čerskega, Kolimsko in Čukotsko gorovje ter Jakutsko, Kolimsko in Anadirsko nižavje). Daljni vzhod pa obsega povodje Tihega oceana, nižavje ob reki Amur, otok Sahalin in polotok Kamčatko, ki je značilen po svoji vulkanski dejavnosti. Med Kaspijskim jezerom in Črnim morjem se razteza 1100 km dolgo mladonagubano gorstvo Kavkaz.

Podnebje

Podnebje je večinoma celinsko s toplimi poletji in proti vzhodu vse bolj mrzlimi zimami, na severu pa je subarktično in arktično. Zimske temperature dosežejo najnižje vrednosti v vzhodni Sibiriji (v Ojmjakonu so leta 1933 izmerili $-71,1^{\circ}\text{C}$). V severnih delih je ogromno dni pokritih s snežno odejo: npr. Rt Čeljuskina je v povprečju s snegom pokrit okrog 260 dni. Količina padavin se zmanjšuje od zahoda proti vzhodu. Poletne temperature pa se znižujejo od juga proti severu. Na obali črnega morja je ozek pas podnebja, ki je močno podobno sredozemskemu.

Vodovje in rastje

Vode z več kot polovice ozemlja Rusije odtekajo v velike reke, te pa se izlivajo v Severno ledeno morje. (Dvina, Pečora, Ob, Jenisej, Lena). Te reke so zamrznjene 7-9 mesecev in ker se led začne najprej topiti v zgornjem toku (to je bolj na jugu), nastanejo spomladi poplave. Večina voda iz evropskega dela Rusije odteka v Volgo, ta pa v Kaspijsko jezero, največje rusko jezero, ki meri kar 371.000 km^2 in je brez odtoka. Drugo največje jezero v Rusiji je Bajkalsko, ki je po prostornini tudi največje sladkovodno jezero na svetu.

8 mil. km^2 zavzemajo trajno zamrznjena tla, kar je 46 % površine.

Na skrajnem severu uspeva le tundrsko rastlinstvo, ker so slabo rodovitne podzoli. To pa proti jugu počasi preide v gozdno tundo, nato pa v iglasti gozd, ki ga imenujejo tajga.

Južno od pasu tajge pa raste mešani gozd, ki kasneje preide v gozdno stepo, kjer je dreves vedno manj. Stepsko rastlinstvo na jugu preide v polpuščavsko, nato pa še v puščavsko rastlinstvo.

Prebivalstvo in poselitev

Rusija je večnacionalna država in ima zelo pestro narodno sestavo. V njej živi vsaj 120 narodov, od katerih je največ rusov - po stanju iz leta 2007 jih je okrog 80% (115.889.807). Poleg slovanskih ljudstev, med katere spadajo toraj rusi, belorusi in ukrajinci, pa so tukaj tudi turško-tatarska (tatari, čuvaši, baškirci, kazahi, jakuti in kumiki), ugrofinska (mordovci, marijci, udmurti in komi), mongolska (brjati, kalmiki) in kavkaška ljudstva (čečeni, avari, kabardinci, lezgini, oseti, armenci ...).

Gostota prebivalstva znaša $8,3\text{ preb./km}^2$.

Prebivalstvo je razporejeno zelo neenakomerno. Tri četrtine živijo v evropskem delu, kjer so najpogosteje poseljena osrednja območja. V sibiriji je bolj poseljen le pas ob transsibirski železnici.

V 20. st. je prebivalstvo naraščalo, vendar so to naraščanje hude izgube v času oktobrske revolucije, državljanske vojne in druge svetovne vojne hitro upočasnile. Leta 1992 je število umrlih že preseгло število živorojenih, predvsem zaradi družbene in gospodarske krize, ki je

povzročila zmanjševanje rodnosti in hkrati povečevanje smrtnosti. Več kot polovica prebivalstva živi pod pragom revščine.

Okoli 70 % prebivalcev je versko neopredeljenih. Največja verska skupnost je ruska pravoslavna cerkev, ki jo vodi moskovski patriarh. Med nerusi pa je najbolj razširjen islam) in budizem.

V zadnjih letih so notranje selitve sprva potekale iz podeželja v mesta, sedaj pa se je zaradi zelo nizkega življenjskega standarda v mestih tok selitev obrnil. Večji in pomembnejši mesti sta Moskva (skoraj 9 mil. Ljudi) in Sankt Peterburg (prej Leningrad, 5 mil.).

Gospodarstvo

Glavna težava ruskega gospodarstva ob koncu 90. let je bila velika zadolženost, pomanjkanje strokovnih in znanstvenih kadrov, korupcija itd. Kljub temu se je rusko gospodarstvo zelo spremenilo (prehod v tržno gospodarstvo). Med drugim se je spremenila tudi zaposlitvena sestava. Delež ljudi, zaposlenih v industriji in gradbeništvu se je zmanjšal, povečal pa se je delež zaposlenih v storitvenih dejavnosti. Število zaposlenih v znanosti in raziskovanju se je zaradi slabih razmer zelo zmanjšalo, za več kot pol milijona in to je slabo za razvoj Rusije.

Kmetijstvo

Zaradi podnebnih omejitev v večjem delu države je za kmete na voljo malo obdelovalnih površin. Največ pridelujejo žita, predvsem pšenico, ječmen, rž in koruzo. Od živinoreje sta najpomembnejši govedoreja in prašičereja. Mlečna in mesna govedoreja je razvita predvsem v pasu gozdne stepe v evropskem delu. Prašičereja pa je razširjena v okolici večjih mest. Zanimivo je, da zasebne kmetije predstavljajo le 9,3 % površine, na njih pa pridelajo kar 45 % kmetijskih pridelkov.

Ribištvo

Ribištvo je razvito v nekaterih morjih in v večjih jezerih. V zadnjih letih je ribolov sicer, zaradi onesnaževanja rek zelo upadel, a kljub temu je ruski kaviar še vedno zelo priznan v tujini. Pridobivajo pa ga iz iker jesetrov, ki živijo v Črnem morju in Kaspijskem jezeru.

Gozdarstvo

Rusija ima največje gozdne površine na svetu (776 mil. ha), od katerih so obsežna območja srednje in vzhodne Sibirije zaradi težke dostopnosti še dokaj nedotaknjena. Krčenje gozdov pa je v južnih delih Sibirije precej intenzivno, največ zaradi tovarn celuloze in papirja.

Rudarstvo, energetika in industrija

Rusija je zelo bogata z rudami, večina jih je v azijskem delu. Težava je le v tem, da so nahajališča na odmaknjenih in težko dostopnih območjih.

Tudi v črpanju nafte so na 3. mestu v svetu (3., 318 mil. T), pri zemeljskem plinu pa na prvem. Največja črpalnišča nafte in tudi zemeljskega plina so v Zahodnosibirskem nižavju. Rusija je tudi četrta na svetu po proizvodnji električne energije.

Na začetku 90. let se je industrijska proizvodnja zmanjšala kar za polovico, večinoma zaradi

revščine med prebivalstvom in tako manjšim porabništvom. Najstarejši industrijski območji sta že v 19. st. nastali okoli Moskve in Sankt Peterburga. Uralsko industrijsko območje je nastalo zaradi rudnih nahajališč (nekaj pa tudi zato, ker so med drugo svetovno vojno sem umaknili industrijo pred nemškim prodiranjem).

Promet

Cestni promet je razvit le v evropskem delu, v večjem delu Sibirije pa so ceste prevozne le krajši del leta. Železniški promet je najpomembnejši način prevažanja tovora in tudi potnikov. Najpomembnejša prometnica v državi je transsibirska železnica (Moskva-Kazan-jekaterinburg-Omsk-Novosibirsk-Krasnojarsk-Irkutsk-Vladivostok), ki je dolga 9297 km. Proga je omogočila razvoj mest v južni Sibiriji in je zelo pomembna za transport naravnih bogastev proti Evropi in Tihemu oceanu.

Pomembna pristanišča v Rusiji so Vladivostok ob Tihem oceanu in Kaliningrad ter Sankt Peterburg ob Baltskem morju.

Naravne in kulturne znamenitosti, turizem

Moskva

Glavno in hkrati največje mesto ter najpomembnejše kulturno in izobraževalno središče države. Na vzpetini stoji Kremelj, ki je njena največja znamenitost. Gre za 27,5 ha veliko obzidano utrdbo. Pred njim je velik rdeči trg s cerkvijo Svetega Vasilija blaženega.

Sankt Peterburg

Od leta 1924 do 1991 se je mesto imenovalo Leningrad. Je drugo najpomembnejše rusko mesto in kulturno središče. Ustanovil ga je Peter veliki leta 1703 ob izlivu Neve v Finski zaliv zato, da bi zaščitil ruski izhod na Baltsko morje.

Razen Sankt Peterburga in Moskve je Rusija turistično šibko razvita.

Bajkalsko jezero

Je po prostornini največje sladkovodno jezero na svetu, globoko je do 1741 m. V njem prebivajo številne endemitske živali: najrazličnejše ribe, bajkalski tjulenj.

Kamčatka

Kamčatka je 1200 km dolg polotok med Ohotskim in Beringovim morjem z 29 delujočimi ognjeniki in drugimi vulkanskimi pojavi. Kamčatski ognjeniki so del svetovne dediščine unesca.

Zanimivosti

Rusijo mnogi povezuje z vodko, kučmo, snegom, transibirsko železnico, revščino, ikonami v pravoslavnih cerkvah in predvsem ´mafijo´. Kljub vsem tegobam pa veliko pojejo in plešejo ter tako ohranjajo tradicijo. Druženja zaokrožujejo ruske ljudske jedi in pijače: juhe (boršč, šči, uha), glavna jed (plemeni), sladice (pirožke, prjaniki, slojka), napitki (čaj, kvas, rjaženka,

kefir). Rusi ob vsakem dnevnem času radi pijejo čaj in da ga imajo lahko kadarkoli pri roki, uporabljajo 'samovarje' (kovinske posode za zavretje vode).

rusko podeželje je bilo zaradi snega vedno odrezano od sveta, kar pa je pomenilo tudi, da so imeli ljudje več prostega časa za ročna dela. Les v ruskih gozdovih je omogočal izdelavo domiselnih igrac (na primer babušek).

Najbolj priljubljeno glasbilo je harmonika, najbolj znan ples pa je 'trepak', ples s cepetanjem. Za prestižen dogodek pa veljajo baletne predstave. Ponosni so tudi na svoje velike literate in pa umetnike (aleksander sergejevič puškin, lev nikolajevič tolstoj in fjodor mihajlovič dostojevski, peter iljič čajkovski (kritik in skladatelj)),

Vodka za vse družbene sloje

življenjski standard je za povprečnega rusa precej nizek, predvsem pa žalosten v denarnem smislu. Da bi preživeli, rusi prodajajo vse. Veliko mladih, ki lahko prodajo svoj talent, se seli v druge države. Za bogataše, ki se naokoli vozijo z dragimi mercedesi s temnimi stekli pa se govori, da so obogateli s preprodajo orožja, nafte, ipd.

Vsi, ne glede na prihodke, pijejo vodko. Med pitjem se namreč pozabi na razlike med tistimi, ki živijo v blišču in tisto večino, ki živi v bedi. Povprečen rus popije 12 do 15 litrov vodke na leto, zaradi zastrupitve pa jih umre okoli pol milijona na leto. Pijejo prav vsi, tudi mladi, ki štejejo komaj 10 let in v hladnih dnevih hodijo okoli s pivom ali stekleničko vodke v roki. V poletnih dneh pa se mnogi zaradi opitosti utopijo v rekah ali jezerih. Rusija trdi, da je domovina vodke, čeprav ni dokazov, kje so jo izdelali prvič.

V večjih mestih, kot sta Moskva in Sankt Peterburg, je tudi veliko prostitucije. Srečamo jo tako na ulici kot v hotelih - v vsakem nadstropju tako zasledimo gospe pa tudi zelo mlada dekleta, ki čakajo na goste.